

PEDAGÓGUSOK

LAPJA

57. ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2001. OKTÓBER 17.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

10.

MINŐSÉG ÉS VALÓSÁG

Az október ötödikére időzített nemzetközi pedagógusnap üzenete a minőségi közoktatás világraszóló meghirdetésével fordul a Föld népeihez, kormányaihoz. Kulcsszerepet szánva ebben a „kiművelt emberfőt” megeremlítő folyamatban az oktató pedagógusnak.

Magyarországon évek óta minőségbiztosítási szakértők ajánlják magukat az iskolákban. Ennek igényétől hangosak az önkormányzati oktatási bizottságok. Folyik az egész országban a közoktatási intézmények bekapcsolása a minőségbiztosítás rendszerébe, ám az, hogy mennyire átgondoltan, hozzáértően és eredményesen, ugyancsak kétséges. Már csak azért is, mert a hivatását értő és szerető pedagógusnak ez a követelés semmi újat nem jelent: eddig is így cselekedett, erre kötelezte a lelkiismerete. De hát akarjuk, nem akarjuk: egy a jelszónk, a minőség.

Felmérjük tehát az intézmények használóinak és fenntartóinak igényeit, programokat alkotunk a világot megváltó minőség jegyében. Valódi és teljesíthetetlen igényeket fogalmaz meg a társadalom, hiszen az oktatás az, amihez - úgy látszik - mindenki ért.

A folyamatosan változó tartalmi szabályozást jelentő dokumentumok még el sem érkeznek a bevezetésükhöz, máris kiiktatjuk őket, jönnek az új „minőséget” ígérő elképzelések. Végül is a fantázia határtalan.

A pedagógus pedig már évekkel ezelőtt azt hallotta, hogy milyen jó lesz neki akkor, ha szakmai önállóságát a NAT és a helyi tanterv keretei között fejtheti ki, majd később és mostanság: mennyivel jobb lesz neki, ha kerettanterv közvetítésével oktathat, természetesen a helyi tantervnek is hűséget esküdve. Nem lesz semmi gond: a csodatévő minőségbiztosítás mindent megold.

A feladatot persze jól megfizetik – mármint a külső szakértői körnek. Úgy kell nekünk, miért nem mentünk el szakértőnek, amíg lehetett. Nekünk, szegély kuliknak meg marad a 3600 forintos minőségi bérpótlékból ránk jutó hányad.

Eközben tényleg felemelik a bérünket, de ezt a néhány ezer forintos emelést már annyiszor és úgy harsogta el a tévé, rádió, mintha világraszóló győzelem lenne. És annyiszor hozta vezető hírként a nyári uborkaszezonban minden lap, hogy ennek az országnak valamennyi nem pedagógus lakója úgy vélheti: nekünk a bőrünk alatt is pénz lesz. Ha elmondjuk valakinek, hogy mennyi is a bérünk, el sem hiszi nekünk.

Közben újra meg újra nekifutunk, hogy az egyre több problémával küzdő gyermekek közé frissen, a legújabb szakmai és módszertani ismeretekkel is fölvertezzve menjünk be, és ösztökélni tudjuk őket a korszerű művelődésre, hiszen itt vagyunk mi élő példaként: lám 20-25 évet tanulással töltve, milyen „magasra” jutottunk a társadalmi státuslétrán.

A közhiedelem szerint, de nem az élelmiszerboltban, még kevésbé az autókereskedésben. Mert a bevásárló kosár ugyancsak kegyetlen eszköz. Közben eltűnjük, hogy szemünkre vessék: nem dolgozunk eleget, és problémáink vannak a munka minőségével is. Csoda-e, ha sok-sok csendben, ismeretlenül vagy országos, sőt világhírnévvel alkotó pedagógus egyre elkeseredettebben, de tehetetlenül hallgatja a róla szóló negatív értékelést.

Riasztó jelek villannak fel az oktatás-nevelés égboltján, amelyekre a társadalomkutatók évek óta figyelmeztetnek, a döntéshozók pedig évtizedek óta halogatják a szembenézést az előbb-utóbb robbanásához vezető valósággal.

Lassan két éve, hogy leirtuk igényünket a pedagóguséletpálya-programra. Azért tettük, mert úgy gondoltuk, nem lehet tovább várni. A programról folyvást azt halljuk, elnagyolt mondatokban, hogy készül. Reméljük, nem úgy, mint annak a hölgynek a széke, aki december 13-án tartja névnapját. És olyan lesz-e, amilyent szeretnénk?

Egyet biztosan tudunk: a minőségi közoktatást csak a munkájuk tényleges társadalmi rangján megfizetett pedagógusok és munkájuk tényleges társadalmi rangján megfizetett nem pedagógus alkalmazottak közösen tudják biztosítani a jövő nemzedékeinek. Nekik biztosan kijáró, elemi igényük ez. Értük kell bennünk is, pedagógust, dajkát, iskolatitkárt és gazdasági vezetőt, de karbantartót és takarítót is erkölcsileg és anyagilag tisztességesen megbecsülni. Akár mennyire másként vélekednek is sokan, akik nem tudják felfogni, milyen egész embert követelő helytállást jelent: pedagógusnak lenni, a szó legnemesebb értelmében.

Érthető, hogy az elkeseredettség nagy, a pályaelhagyás fizikailag és lelkileg egyaránt tömeges.

Tisztelt Döntéshozók! Tessék a világfelhívást komolyan venni!

Tisztelt Társadalom! Tessék a döntéshozókat az Önök érdekében erre rászorítani!

Borbáth Gábor

A TARTALOMBÓL:

- **SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK ESEMÉNYEI**
- **KÖZOKTATÁSI VEZETŐ – SZAKSZERVEZETI VEZETŐ**
- **FORRADALMI IDŐK SODRÁBAN**
- **A NYUGDÍJAS-VÁLASZTMÁNY BALATON-FÖLDTVÁRON**
- **EGY HANGVERSENY BEHARANGOZÁSA**
- **PL-ÚTMUTATÓ: TUDNIVALÓ A KITÜNTETÉSEKRŐL; A KÖZALKALMAZOTTAK ORSZÁGOS MUNKAÜGYI TANÁCSA; JOGI PANORÁMA**
- **A PSZ ORSZÁGOS NÉPI KEZDEMÉNYEZÉSE**
- **ISDN-TELEFONAKCIÓ PEDAGÓGUSOKNAK**

§ 6 = § . 6 = (5 9 (= (7 , e / (7 (6 (0 e 1 < (,

§] 2 U V] i J R V 9 H O H W k t 5 p J 5-i ülése kellemetlen eljártékkal kezdődött. Alig egy órával az ülés eltt lemondta részvételét *Sió László*, az OM politikai államtitkára, aki a pedagógus-életpálya – a minisztérium által állítólag már kidolgozott – programját terjesztette volna a testület elé. Az OV tagjai körében ezzel kapcsolatban sok-sok kérdés fogalmazódott meg, hiszen az elmúlt héten e témakör lekerült az Országgyűlés oktatási bizottságának napirendjéről is. (Mert hogy nem volt írásos elterjesztés.) Többen azt találgatták, csak nem visszakozót fúj a kormány? Vagy talán túl elrehaladtok a pedagóguséletpálya-program munkálatai a többi közalkalmazotthoz képest? Be kell várnai az egészségügy, a közmunka- és más területek alkalmazottainak életpálya-programját?

Az államtitkár távollétében így az országos vezetőség a szokásos tájékoztatás meghallgatásával kezdte munkáját, melynek során *Borbáth Gábor* főtisztár az augusztus végén tartott szakmai tárgyalásairól, érdekvédelmi eseményeiről adott számot. (Ezek fontosabb elemeit lásd külön, az adott fórumról, megbeszélésről, akcióról írott tájékoztatókban.)

Az OV ezt követően *Varga László* érdekvédelmi titkár elterjesztésében értékelte a közalkalmazottak bérhelyzetét a minimálbér-emelések és az infláció tükrében. Állásfoglalást fogadott el (lásd lapunk 4. oldalán), és országos népi kezdeményezésre vonatkozó döntést hozott. Az ezzel foglalkozó felhívást lapunk hátsó borítóján adjuk közre.

A testület ezután az országos küldöttgyűlés összehívásáról szóló javaslatot tárgyalta meg *Árok Antal* szervezetpolitikai titkár elterjesztésében. Az országos vezetőség az esedékes PSZ-küldöttgyűlést 2001. december 8-ára hívta össze Budapestre. A napirendet illetően többek között elfogadta

- a PSZ tevékenységének felülvizsgálata (1998-2001) értékelését,
- az országgyűlési és önkormányzati képviselők választásával kapcsolatos PSZ-elvárások és feladatok megvitatását,
- a PSZ 2002. évre szóló költségvetési és gazdálkodási, valamint vagyonhasznosítási irányelveit.

Az OV különféle időszaki kérdések, munkafeladatok megbeszélésével fejezte be ülését.

§ 3 6 = 7 L W N 2 0 0 1 M s e p t e m b e r 20-án találkozott a FIDESZ oktatási képviselő csoportjával. Megtárgyalták a közalkalmazottak bérhelyzetét, a magasabb infláció miatt szükséges keresetkiegészítés ügyét, a lehetséges megoldásokat, valamint a pedagógusok számitógépaciójával, pályázási lehetőségeivel összefüggő témákat.

2001. október 10-én az Országgyűlés Irodaházában az MSZP ok-

tatási csoportjával tanácskoztak. Az aktuális oktatáspolitikai kérdések megbeszélését követően abban állapodtak meg, hogy az MSZP oktatási programját is majd közösen megvitatják. Erre november folyamán két lépcsőben kerül sor.

§] 2 U V] i J R V 0 X Q N D • J \ L 7 D Q a n n a k b e z a r t o t t - s á g a 2002. évi minimálbér összegéről többfordulós tárgyalást tartott. Ennek eredményeként 2001. október 5-én megállapodás született, amelynek megfelelően a 2002. évi legkisebb munkabér összege havi 50.000 Ft. Az esetleges kedvezőtlen foglalkoztatási hatások ellensúlyozására a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészeinek központi keretéből a magas él munkai-gény, alacsony kereseti színvonalú vállalkozások foglalkoztatási támogatására 15 milliárd forint kerül elkülönítésre.

A munkavállalói oldal kezdeményezésére megkezdődnek a tárgyalások a többélem minimumhoz igazodó bértarifarendszer 2003. évi bevezetéséről, valamint az OMT decemberi ülésén napirendre tűzött a magyarországi bérek európai felzárkóztatásának programjáról készült kormányzati elterjesztést.

§ .]] D O N D O P D] R W W D N 2 U V] i J R V 0 X Q N D • J \ L 2001. október 12-én tartotta alakuló ülését, amelyen elfogadta alapszabályát és szervezeti-működési szabályzatát. (Lásd lapunk PL-Útmutatójának II-III. oldalán.) A KIÉT utódjaként megalakult érdekegyeztetési fórum első ülésén kézhez kapta a kormány közsférára vonatkozó 2001. évi keresetkiegészítési javaslatát, amelyet a prognosztizáltnál magasabb infláció tesz szükségessé. A munkavállalói oldal szakszervezetei a következő KOMT-ülésig alakítják ki álláspontjukat az említett javaslatról. Az elégedetlenség azonban már most is világosan látszik, hiszen a kormány csupán egy összeg keresetkiegészítésre gondol, és nem tervezi ennek a bérrendszerbe való beépítését. A javaslat szerint azok a közalkalmazottak kapnának keresetkiegészítést, akiknek a 2001. szeptemberi illetménye az előző év szeptemberi bérüknél nem több 12%-nál. Azaz a tervezet szerint a közoktatás területén a pedagógusoknak és a jelentősebb minimálbér-emeléssel érintett közalkalmazottnak nem járna. Azok a közalkalmazottak viszont, akiknek bére csupán 8,75%-os táblaemeléssel növekedett, kapnak 12%-ra növelt keresetkiegészítést. Ennek mielőbbi kifizetését szükségesnek tartjuk, ám elégedetlenek vagyunk amiatt, hogy a szakszervezetek többi javaslatát (bértáblába építés, a közalkalmazotti illetménytábla minimálbér-emeléssel összefüggő kiigazítása) a kormány nem vette figyelembe. Ezt tükrözi a PSZ állásfoglalása és országos népi kezdeményezésre vonatkozó elhatározása.

, ' e 1 1 (0 / (6 = 1 (. . g = \$ / . \$ / 0 \$ = 2 7 7 , 7 \$ 1 È & 6 , - . 7 9 È \$ 6 = 7 È 6 2 .

0 y G R V t W R W W i N D N]] D O N D O P D] R W W D N M R J i O o i V i U y O V] y O y p

Az Országgyűlés az 2001. október 16-i ülésnapján az alábbiak szerint módosította a Kjt.-t:

† § N]] D O N D O P D] R W W D N O M R J i O Q Y L i U y ; O , , W | U Y p Q \ D W R Y i Q B N D K H E O Q E H M D W N r e n d e l k e] p V O p S

† Az 1998. november 16. és november 27. között, valamint az azt követően megválasztott közalkalmazotti tanácsok, illetve közalkalmazotti képviselők megbízatása **2003. november 30-ig** V] y O

† (1) E törvény a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba.

(2) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény módosításáról szóló 1998. évi XIII. törvény 3. §-a (1) bekezdésének c) pontja hatályát veszti.

A törvény módosítást a közsférában működő szakszervezetek kezdeményezték. Egyrészt azért, mert számos jogszabályi változás nem teszi lehetővé a KT-választások zökken mentes lebonyolítását. Másrészt a közsférában tevékenykedő szakszervezetek reprezentativitása, valamint a kollektív szerződés-kötési jogosultság egymással összefüggő szabályozásának folyamatban lévő felülvizsgálata indokolja a választások elhalasztását. Erre vonatkozóan a kormány és a Szakszervezetek Együttműködési Fórumának (SZEF) legutóbbi tárgyalásán született megállapodás.

Természetesen azokban az intézményekben, ahol a KT-működés képtelenné vált (lemondás, eltávozás, nyugdíjazás stb. miatt), illetve korábban nem választották meg a közalkalmazottak részvételi intézményét, időközi választásokat lehet rendezni – a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően.

ÁLLÁSFOGLALÁS

az érdekegyeztetés és a kormányzati keresetpolitika aktuális kérdéseiről

A PSZ OV október 15-i ülésén megismerte az Országos Munkaügyi Tanács (OMT) október 5-i ülésén elfogadott megállapodást, és tájékoztatót hallgatott meg a Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsának (KOMT) október 12-i alakuló üléséről, valamint az ott elhangzottokról.

A PSZ OV üdvözi a közalkalmazottak ágazatközi érdekegyeztető fórumának létrejöttét. Megalakulását a PSZ, valamint a SZEF és a kormánnyal való megállapodást aláíró szakszervezetek közös sikerének is tekinti. A KOMT létrejöttével szervezett lehetőség teremtődött arra, hogy a szociális partnerek és a kormány érdemi tárgyalásokat folytathassanak a közalkalmazottakat, így a közoktatásban dolgozókat is érintő kérdésekről. Az OMT konszenzussal elfogadott megállapodása a 2002. évre vonatkozó legkisebb kereset mértékéről és az ahhoz kötődő feladatokról is tartalmaz számos támogatható elemet. Ezek – a minimálbér 50.000 forintra emelése, a keresetek 2001. évi inflációs korrekciója, a minimálbér-tarifarendszer 2003. évi bevezetéséről való tárgyalások megkezdése, az EU-s bérekhez való felzárkózás kormányzati programjának elkészítése stb. – a PSZ számára is fontosak. A részeredmények mellett azonban számos sürgősen megoldandó feladat maradt.

1. A 2001. évi infláció az eredetileg elképzelnél jelentősen nagyobb, és várhatóan az év végéig sem csökken a tervezett értékre. Ezért elengedhetetlen a közszférában, így a közoktatásban is a szükséges mértékű keresetkorrekció. Az ezzel kapcsolatos tárgyalások a KOMT alakuló ülésén elkezdődtek. A PSZ számára azonban elfogadhatatlan ennek az előző évihez hasonló megvalósítása. Tudomásul véve, hogy az éves veszteség az év végéhez közeledve, már csak egyösszegű kifizetéssel korrigálható, elengedhetetlennek tartjuk, hogy a keresetkorrekció értéke a következő évek illetménybázisába is beépüljön. Ezért szükséges egy olyan automatizmuson alapuló rendszer kialakítása és azonnali bevezetése, amely az esedékes kompenzációt az éves kifizetés mellett a bérbázisba is beépíti.

2. A minimálbér 50.000 forintra történő emelése – miközben javít a legalacsonyabb keresetűek jövedelempozícióin – tovább fokozza azt az illetménytorlódást, amelyet az ez évi érték mellett sem lehetett megfelelően kezelni. Ezért szükségesnek tartjuk a közalkalmazotti illetmények korábban kialakult belső arányainak általánosan emelt mértéken történő megközelítését. Ez a feszültségek oldása mellett segíti a kormány által is fontosnak tartott EU-s bérekhez való felzárkózást is.

A PSZ OV a fenti kérdések megoldását szolgáló azonnali tárgyalásokban érdekelt. Szükséges ez megítélésünk szerint azért is, mert a közoktatás munkavállalói – a pedagógus és nem pedagógus munkakörben dolgozók – körében jelentős elégedetlenség tapasztalható az elmúlt időszak keresetnövelő intézkedéseivel kapcsolatban. A gondok megoldása elodázhatatlan, ezért él a PSZ a népi kezdeményezés eszközeivel. A bérfeszültségek felszámolása nélkül közalkalmazotti élet pályaprogramot nem lehet megfogalmazni.

Budapest, 2001. október 15.

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE
Országos Vezetősége

TAGOZATRÓL TAGOZATRA

A PSZ Szakoktatási Tagozata intézményeinek képviselői szeptember 18-án tartották összejövetelüket, amelyen kialakították tagozati véleményüket a *felnttkepzési törvény tervezetéről*. A részletes írásos anyag legfőbb megállapításai:

A felnttkepzés gondozására a szakmai felügyeletet ellátó oktatási minisztérium mellett feltétlenül szükség van a munkavállalók érdekeit képviselő országos testületre (Országos Felnttkepzési Tanács). Ebben 6-an kellene képviselni a munkavállalókat az 5 minisztériumi megbízott és 3 felnttkepzési szakember mellett, a munkaadóknak pedig ne csak 1 delegáltja legyen a testületben. A Nemzeti Felnttkepzési Intézet létrehozásával nem értenek egyet, a funkcióit a jelenlegi NSZI is el tudná látni. A felnttkepzés tartalmi követelményeit túlzottan bürokratikusnak ítélték meg. Ezt konkrét indokokkal is alátámasztották. A tagozat elégtelennek tartja az első szakképzés megszerzésére irányuló normatív támogatást, ezért az elfogadhatatlan számára. A felnttkepzésben részt vevő felntt személyi jövedelemadó-kedvezményét kellően ösztönzővé kell tenni. Javasolják, hogy az iskolarendszerű szakképzés is rendelkezzen nyilvántartásba vétel nélküli felnttkepzési jogosultsággal. A törvénytervezet elsőbbséget ad a felsőoktatásnak, ám ezt a munkaerő-piaci elvárások nem igazolják. A felnttkepzésben a középfokú szakképző intézmények ugyanolyan fontosak, mint a felsőoktatás.

A tagozat felajánlotta további együttműködését az OM számára a törvény végső formájának kialakításában.

Ezután a jelenlévők titkos szavazással megválasztották *Cseh Sándort*, hogy ő legyen a SZEF képviselője a Fejlesztési és Képzési Tanácsban.

A Felnttkepzési Tagozat intézőbizottsága szeptember 19-i ülésén vitatta meg és véleményezte a felnttkepzési törvény tervezetét.

A vita lezárásaként egyhangúlag elfogadta és támogatta a szakoktatási tagozat megállapításait.

Az Óvodai Tagozat intézőbizottsága szeptember 25-én ült össze. Napirendjén az elmúlt időszak szakszervezeti munkájának áttekintése, valamint a folyó tanév tagozati programjának összeállítása szerepelt. A tervek szerint a tagozati küldöttgyűlést november 25-én tartják. Ezt követően az intézőbizottság a Városligeti fasor 30. alatt működő Óvodamúzeumba látogatott el. A múzeum rendkívül gazdag dokumentum- és tárggyűjteménnyel rendelkezik. Vezetője egyben a gyűjtemény alapítója és gondozója. Minden, e területen dolgozó óvodapedagógus találhat benne a maga számára hasznosítható információt. (A *dr. Lakatos Zoltánné* vezette múzeum címe: Bp. VI., Városligeti fasor 30. Telefonszáma: 351-2912 v. 351-9688, megtekinthető kedden és csütörtökön.)

Az Intézményvezetői Tagozat tagjai szeptember 26-án gyűltek össze az új tanév kezdő ülésére. *Dr. Pataki Mihály* elnök, a szolnoki Tiszaparti Gimnázium és Humán Szakközépiskola igazgatója tartalmas megnyitó beszédet mondott. Őt követően a tanácskozás meghívott vendége, *Sió László*, az OM politikai államtitkára szolt részletesen közoktatásunk jelenéről és jövőjéről. Majd *Borbáth Gábor* főtitkár ismertette az országos érdekegyeztetés aktuális kérdéseit, végül *dr. Horváth Péter*, a PSZ szakértőjének vezetésével tanácskoztak a résztvevők az időszerű jogszabályváltozásokról.

Az ÁMK-tagozat intézőbizottsága szeptember 27-i ülésén meghallgatta és megvitatta *Varga László* PSZ-titkár tájékoztatóját a pedagógusok szeptembertől esedékes béremelésének körülményeiről, hatásairól, valamint a PSZ erőfeszítésének eredményéről a nem pedagógus közoktatási dolgozók bércorrekcióját illetően.

Összeállították a tanévre szóló tagozati programot; pontosították a győr-ménfőcsanakai kihelyezett ib-üléssel, illetve regionális értekezlettel kapcsolatos elképzeléseket. Ennek megtartását november 8-ára tervezi az intézőbizottság.

Rágyanszky Györgyné
tagozati szakreferens

KÖZOKTATÁSI VEZETŐ – SZAKSZERVEZETI VEZETŐ

Lapunkban 1999 tavaszán tettük először közzé felhívásunkat a közoktatási vezető szakirányú továbbképzéssel összekapcsolt érdekvédelmi-szakszervezeti képzésre. Ennek nyomán 21 kollégánk kezdte meg tanulmányait, akik 2001. szeptember 14-én vették át oklevelüket a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. A Pedagógusok Szakszervezete és az egyetem pedagógiai tanszékének együttműködése nyomán szerveződő, négy féléves, posztgraduális képzésben részt vevők nemcsak *közoktatási vezető szakirányú képzettséget* szereztek, amely egyúttal *pedagógus-szakvizsga*, hanem *szakszervezeti vezető képesítést* tanúsító oklevelet is kaptak.

Szívből gratulálunk, és eredményes munkát kívánunk valamennyiüknek. Ők kaptak először ilyen jellegű kettős képzést és oklevelet. Kiváló tanulmányi eredményeik és diplomamunkáik alapján is megérdemlik, hogy nevüket a PSZ „történelemlétkönyvébe” is bejegyezzük: **Balogh Istvánné** (Bucsa); **Bodorné Farkas Zsuzsa** (Budapest); **Csarnai Gabriella** (Hajdúböszörmény); **Dallosné Zvara Katalin** (Gyöngyös); **Dienes Györgyné** (Alsóvadász); **Forróné Virág Zsuzsanna** (Esztergom); **Fürediné Bayer Erzsébet** (Budapest); **Galló Istvánné** (Budapest); **Hoffmanné Bozsik Éva** (Budapest); **Hruskó Istvánné** (Kisnémedi); **Keresztényi László** (Deszk); **Koczka Istvánné** (Bucsa); **Kordé Béla** (Kaposvár-Toponár); **Kozmér Lászlóné** (Budapest); **Kréz Tiborné** (Makó); **Tankáné Szakál Judit** (Debrecen); **Torma Tiborné** (Győr); **Udvardy Béla** (Mór); **Urbán Józsefné** (Sajóbáony); **Varga László** (Miskolc-Budapest); **Vas Józsefné** (Székesfehérvár).

Szándékaink szerint a Pedagógusok Lapjában időről időre e képzésben részt vett kollégáink diplomamunkájának egy-egy aktuálisnak ítélt részletét is bemutatjuk. Elsőként *Koczka Istvánnénak*, a Bucsei Általános Iskola pedagógusának, PSZ-titkárának „A kerettanterv: az oktatás tartalmi szabályozásának eszköze a közoktatás modernizációs folyamatában” című szakdolgozatából a Nemzeti alaptanterv (NAT) bevezetésének körülményeit és ellentmondásait, valamint a pedagógusok véleményét bemutató részt közöljük.

A NAT bevezetése

A magyar közoktatásban, a rendszerváltást megelőzően, átfogó tantervi reformra utoljára 1978-ban került sor, amikor valamennyi tantárgyban és iskolatípusban új tanterveket vezettek be. E tanterveket a nyolcvanas években kisebb-nagyobb mértékben korszerűsítették. A nyolcvanas évek közepéig a tartalmi megújítás egyetlen formája a központilag előírt tantervek módosítása volt. Az 1985. évi oktatási törvény lehetővé tette ún. „egyedi megoldások” alkalmazását, amit a minisztérium engedélyezési politikája és az újítások közvetlen támogatása ösztönzött. Ennek eredményeként a kilencvenes évek elejére a közoktatás tartalmilag sokszínűvé vált.

Az 1993-as közoktatási törvény a tartalmi szabályozást a kialakult iskolai önállóságához igazította: az országos és helyi szabályozás kétszintes rendszere jött létre. Megszűnt a programok kötelező alkalmazása, s az osztálytermi folyamatok közvetlen irányítását a központi tantervektől az iskolai szintű dokumentumok vették át. A közoktatás tartalmi korszerűsítését az új tantervi dokumentum, a Nemzeti alaptanterv határozta meg.

A NAT jóváhagyására 1995 októberében került sor: „A kormány a közoktatás szervezésével és irányításával kapcsolatos egyes átmeneti szabályokról szóló 1995. évi LXXXV. törvény 2. §-ában kapott felhatalmazás alapján e rendelet mellékleteként kiadja a Nemzeti alaptantervet.”¹ (Az utalások a tanulmány végén.)

Az iskoláknak a közoktatási törvény további három évet biztosított, hogy megalkossák a NAT-hoz, illetve az alpműveltségi és érettségi vizsgakövetelményekhez alkalmazkodó helyi tanterveiket. Mindez azt jelentette, hogy a tantervi szabályozás rendszerében több éves átmeneti időszak következett be, amikor a korábbi dokumentumok már nem, az újak pedig még nem szabályozták megfelelően az oktatás tartalmát.

A NAT kihirdetését követően megkezdődött az új rendszerű tartalmi szabályozásnak, valamint magának az alaptantervnek a meg-

ismerése és a használatbavétel feltételeinek megteremtése. A pedagógiai programok megalkotása, a tantervkészítés olyan szakmai feladat elé állította a pedagógusokat, amelyre korábban sem a tanárképzés, sem a továbbképzés nem készítette fel őket. A központi oktatásirányításnak komoly szerepet kellett vállalnia a NAT infrastruktúrájának megteremtése mellett a pedagógusok szemléletváltásának erősítésében.

Ezt az időszakot rendkívül kemény szakmai és politikai viták kísérték. Már az előkészítő munka során érzékelhetővé váltak azok a problémák és ellentmondások, melyek a NAT mielőbbi felülvizsgálatát, korrekcióját sürgették.

A NAT ellentmondásai

Közoktatási törvény, a NAT alapján és szellemében történő országos, regionális és intézményi szintű tartalmi szabályozás rendszerének a kibontakozása, a vizsgakövetelmények és szabályzatok kiadása, a pedagógiai programok, helyi tantervek kidolgozásának a folyamata jelentős tapasztalatokkal járt. A munkálatok nyomán kerültek felszínre a NAT ellentmondásai a tartalmi szabályozás, műveltségfelfogása, valamint az iskolaszervezetre gyakorolt hatása területén. A következő néhány pontban a NAT pozitívumaival, negatívumaival szeretném az ellentmondásokat kiemelni.²

A tartalmi szabályozás ellentmondásai

Pozitívum:

- Az erőteljesen központosított tartalmi szabályozásról, a helyi igényeket is figyelembe vevő, kétpólusú tartalmi szabályozást képviselve kívánta más irányba fordítani a hazai közoktatás tantervi irányítását.

- Központosító funkciója révén közvetíti azokat a közös értékeket, célokat, követelményeket, amelyek elsajátítása joga és kötelessége minden érintetteknek.

- Tantárgyi programok tartalmának bizonyos részére fogalmaz meg előírásokat, így biztosítaná az intézményi autonómiát.

- Igyekszik minél több új tartalmat megjeleníteni a közoktatásban.

- Az intézményeket saját tevékenységük elemzésére kényszeríti.

- A NAT implementációja során hatalmas méretű innovációs folyamat bontakozott ki.

Negatívum:

- A kétpólusú tartalmi szabályozás ellentmondásokkal valószínűsíthető meg.

- A modern tartalmak nem épülnek be a helyi tantervekbe.

- A központosítást gyengítő tényezők:

- = nem határoz meg részletesebb nevelési koncepciót, értékrendszert (ezt az intézmények döntési köréhez tartozónak tekintik);

- = nem tantárgyakat, hanem műveltségterületeket körvonalaz (a vizsgakövetelmények viszont tantárgyakat határoznak meg);

- = nem ír elő óraszámokat, csupán időaránykereteket vázol fel (a KT viszont szigorú óraszámkorlátokat állít fel);

- = a követelményeket nem minden egyes évfolyamra, hanem nagyobb szakaszokra bontja;

- = bevezetése gyakran arra kötelezi az iskolákat, hogy 1. és 7. évfolyamon olyan tanterveket léptessenek be, amelyek nincsenek összhangban eredeti pedagógiai programjuk érvényben lévő tantervi rendszerével;

- = a tizedik évfolyam végén megtörik az oktatási folyamat;

- = az autonómia bizonytalanságot, zavart kelt a pedagógusok körében, határozottabb előírásokat szeretnének.

Műveltségfelfogásának ellentmondásai

Pozitívum:

- Műveltségterületet korszerűség, gyakorlati irányultság, tanulóközpontúság jellemzi.

Negatívum:

- A minimális teljesítmények követelményei elnagyoltak, így a NAT műveltségterületének leggyengébb része.

- A társadalmi esélyegyenlőtlenség növekedése az iskolákban.
- A NAT pedagógiai szakaszaihoz nem illeszkedik az érettségi vizsgakövetelménye.
- Egyes műveltségi részterületek különféle megoldással kapcsolódhatnak különböző tantárgyakhoz, ezzel elsúlytalanodnak vagy mesterségesen felduzzasztanak bizonyos tantárgyi tartalmakat.
- A NAT műveltségfelfogásához nehéz a tanárok átképzése, felkészítése.

Az iskolaszervezet ellentmondásai

Pozitívum: –

Negatívum:

- A NAT (4+2)+4 évfolyamos felépítése nem illeszkedik a hazai közoktatás alapstruktúrájához (iskolaszerkezet-átalakító hatása van).
- Felerősíti a közoktatás szétválását gyenge és elit iskolákra.
- Probléma a 16 éves korig tartó tankötelezettség.

A NAT bevezetésének tapasztalatai

1998. szeptember elseje bizonyos értelemben határnap a magyar közoktatás történetében. Az iskolák megkezdték a NAT követelményei alapján kidolgozott helyi tantervek használatba vételét az első és hetedik évfolyamokon. Az elsős diákok már 12 évfolyamon keresztül fogják teljesíteni tankötelezettségüket. A szakképzés nem kezdődhet korábban, mint a 10 évfolyam befejezése után... Ez csak néhány lényegesebb a sok változás közül.

A NAT bevezetését követően elkészített felmérések, kutatási eredmények bebizonyítják, hogy logikája, gyors bevezetése számos negatív követelményekkel járt az iskolákban.

A NAT hatása a helyi tantervekre

A Nemzeti alaptantervbe beépült sok minden az elmúlt évek országos és helyi szintű fejlesztéseinek eredményeiből. A NAT azonban azzal, hogy a tantárgyi struktúrának, az óraszámok kialakítását az iskolákra bízta, túlságosan puhává tette az alaptanterv szabályozó funkcióját. Ez megkönnyítette az országos szintű viták egy részének lezárását, hiszen így a NAT az óraszámok kialakításával járó konfliktusokat az iskolákba helyezte át. Csak hogy ezek a helyi viták nem mindig a szakmai szempontok figyelembevételével zárultak, s így a konkrét megoldások gyakran ellentmondtak a NAT pedagógiai céljainak. Ezek a problémák a NAT bevezetése után, 1998 őszén elvégzett országos szintű kutatásokból is kiderültek.³

Olyan indokolatlan szélsőségek jelentek meg az egyes helyi tantervekben az egyes tantárgyakra szánt minimális és maximális óraszámokban, amelyek még a NAT ajánlásaként megadott százalékoknak sem feleltek meg. A NAT műveltségterületenként adta meg az időarányokat, amelyeket nagyon nehéz volt számon kérni a helyi tantervektől, hiszen elvileg az iskola egy szabadidős programmal vagy egy választható órával is teljesíthette a minimálisaként előírt időmennyiséget.

A helyi tantervekben az újonnan megjelenő műveltségterületek sem szerepeltek a kívánt mértékben. A médiaoktatás, a környezeti nevelés vagy a tánc és dráma nagyobb részt csak azon iskolák tanterveiben tudott megfelelő mértékben megjelenni, ahol már volt előzménye.

A megyei pedagógiai intézetektől kapott jelentések arra hívták fel az Oktatási Minisztérium figyelmét, hogy a helyi tantervek szakmai színvonala rendkívül eltérő. Az iskolák nemegyszer – az órázami alknak megfelelően – csak részleteket vettek át máshonnan, és sokszor tartalmában, szemléletében egymásnak ellentmondó pedagógiai alapelvek szerint készült elemek kerültek ugyanabba a helyi tantervbe. Félő volt, hogy a különböző színvonalon elkészült helyi tantervek tovább növelik a jó minőségű, hatékony és a kevésbé jól teljesítő iskolák közötti különbségeket.

Ahány iskola, annyi tanterv, egységes rendszerről tehát alig beszélhetünk. Az intézmények többsége megőrizte a tananyag elrendezésének hagyományos tantárgyi struktúráját, vagyis nem váltott műveltségterületek szerinti oktatásra. Súlyos tapasztalat, hogy a NAT ahelyett, hogy csökkentette volna a tanulók terhelését, erőteljesen megemelte a heti átlagos óraszámokat. Megbomlott a képzés és a nevelés egyensúlya.

A programkészítés során a szülők és a diákok igényei a rangsor sokadik helyére kerültek. Győztes tárgyak az idegen nyelvek, részben az anyanyelv és a matematika. Vesztesek a készségtárgyak, a legnagyobb vesztes a történelem.

Pedagógusok véleménye a NAT bevezetéséről

Az Oktatáskutató Intézet 1998 novemberében 364 általános iskola és 93 középiskola 1604 pedagógusát kereste fel kérdőívvel (az adatfelvételt és rögzítést a Magyar Gallup Intézet munkatársai végezték).⁴

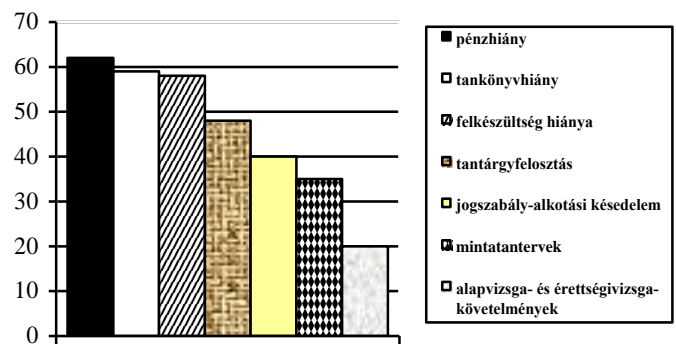
A NAT bevezetéséről kiderült, hogy a megkérdezett pedagógusok több mint fele a bevezetés későbbi időpontjával értett egyet; 23 százalékuk egyáltalán nem vezette volna be, csupán negyedrészüket ítélte meg kedvezően az 1998. szeptember 1-jei bevezetést. A támogatók is jobbnak látták volna elhalasztani a döntő intézkedést.

A NAT-nak különösen kevés híve akadt a négy- és nyolcosztályos gimnáziumokban. Általában a beosztott pedagógusok elutasítóbbak, mint a vezetők.

Az ellenzők fele az alaptanterv iskolaszervezetet torzító hatását kifogásolta, minthogy a NAT pedagógiai ciklusai nem illeszthetők be a hagyományos 8+4-es struktúrába. Tartalmi fenntartások is erősen jelentek. Voltak, akik feleslegesnek ítélték az új szabályozást.

A NAT bevezetésével kapcsolatban legtöbben forrás- és tankönyvhiányra, valamint felkészületlenségre hivatkoztak. Jeleztek tantárgyfelosztással kapcsolatos gondokat, sokan megfelelő mintatervet hiányoltak. Lényegesen nagyobb szakmai támogatást vártak volna tervező munkájukhoz. A nevelő közösségek nagy erőfeszítések és konfliktusok árán alkották meg pedagógiai programjaikat és helyi tanterveiket.

A felkészülés során a legnagyobb problémát az jelentette, hogy a működési feltételek fokozatos romlása mellett egyre nagyobb szakmai felelősség hárult a tantestületekre, a pedagógusok társadalmi presztízse viszont erőteljesen romlott. Ez a folyamat a szakma értékes köz munkásainak hit- és akaratvesztését eredményezte. Késtek a pedagógusok továbbképzését szolgáló szabályozók és fórumok, a helyi felkészülést segítő szakirodalmak, a szakmai továbbképzések jelentős hányada térítéses jellegű volt. (Lásd ábra) A pedagógusok magukra maradtak a problémák megoldásában, melyben szakmai és emberi tapasztalataik jelentették az első számú segítséget.

Sokan az alaptanterv tartalmán is változtatnának, a NAT-hoz illeszkedő pedagógiai ciklusok átalakítását is kívánatosnak tartják. Az intézményvezetők leggyakrabban hangoztatott véleménye, hogy indokolt a 8+4-es iskolai struktúra fenntartása. Az önkormányzatok szakmai hozzáértésének és anyagi helyzetének kiszolgáltatott iskolák szakmai tevékenységük színvonala miatt aggódtak. Változásokat sürgetett tehát az intézmények jelentős része. A pedagógusok a kerettantervtől várják a tartalmi szabályozás átláthatóságát, az iskolák összehasonlíthatóságát és az átjárhatóság részbeni garanciáját.

Jegyzetek

¹ 130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kihirdetéséről

² Forrás: Ballér Endre: a NAT korrekciójáról. Új Pedagógiai Szemle 1998/9. 14-21. o.

³ A kutatás az OM megbízásából az OKI Kutatási Központjának szakmai irányításával folyt 1998 őszén.

⁴ Forrás: Köznevelés 1999/8. 4-5. o.

FORRADALMI IDŐK A SZAKSZERVEZETBEN

A Pedagógusok Szakszervezete történetében az 1956-os forradalom eseményei jelentős változásokat hoztak. Nemcsak korábbi nevét (Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete) vette vissza, hanem rövid idő alatt új, a magyar pedagógusmozgalomnak 1948 előtti haladó hagyományait folytató programot hirdetett meg. A negyvenöt évvel ezelőtti történetek felidézésével elődeinkre emlékezünk, s egyúttal a mának szolgáló tanulságok számbavételét is megtehetjük. Ehhez segítségül a forradalmi események egyik pedagógus-szakszervezeti főszereplőjét, Juhász Lászlót kértük meg. Az ő visszaemlékezése és a közreadott dokumentumrészletek hitelesen és érzékletesen tükrözik a történelmi időszakot, szakszervezetünk korábbi tisztségviselőinek erőfeszítéseit.

Juhász László szakszervezetünk egyik 1945-ös alapító tagja Veszprém megyében, s egész életét, munkásságát e mozgalomnak szentelte: 1946-tól az olaszfalui iskola bizalmija, majd éveken át a zirci járás szakszervezeti titkára, később megyei titkár. Az ötvenes években, így 1956-ban is a PSZ országos központjának egyik vezető munkatársa. 1965-től nyugdíjazásáig szakszervezetünk Budapesti Bizottságának titkára. Több évtizeden keresztül vett részt a PSZ Központi (Országos) Vezetőségének és Elnökségének munkájában. Cselekedeteit mindig, a forradalom emberpróbáló időszakában is az emberekre való segíteni akarás, a szolidaritás, a következetes érdekvédelem szolgálata hatotta át. Ezért figyelemre méltó és tanulságos mindaz, amit elmond nekünk.

- **A társadalmi folyamatok a szakszervezetek tevékenységére jelentős befolyást gyakorolnak. Különösen így van ez sorsfordító időkben. A forradalom előtti időszak küzdelmei hogyan jelentek meg szakszervezetünk életében, milyen módon reagált ezekre a PSZ vezetése, tagsága?**

- 1956 tavaszától a szakszervezeti mozgalmon belül is érezhetően változik a helyzet. Tagságunk egyre erőteljesebb követeléseire támaszkodva készültünk az V. kongresszusunkra. A beszámolótervezetben és határozati javaslatban igyekeztünk maradéktalanul megfogalmazni a legsürgetőbb követeléseket, mint pl.: a szakszervezet eredeti funkcióinak visszaállítását, a transzmissziós szerepkör helyére a valódi érdekvédelem feladatának vállalását. Amikor az MDP vezetése Rákosit végleg kiszorította a hatalomból, a politikai helyzet alapvetően megváltozott, minket is a többi szakszervezettel együtt az „újra szabadok lehetünk” érzése töltött el. Mint a társadalmi közhangulatot is.

Jól felépített szervezeti rendszerünk lehetővé tette, hogy állandó kommunikációs kapcsolatban legyünk tagságunkkal. Így annak legszélesebb körei győződhetnek meg javaslataik, követeléseik határozott megjelenítéséről a kongresszusi előterjesztések tervezeteiben. Így vált érzékelhetővé a keményen megfogalmazott érdekvédelmi szándékok őszintesége, hitelessége. Ennek köszönhetően a korábbi – jogos – ellenérzéseket a bizalom látható jelei kezdték felváltani. Ezekben a hónapokban a taglétszámunk is nőtt mintegy 10.000 fővel. Tagságunk optimista hangulatban készült az október végére tervezett kongresszusra. Mindezt erősítette az az egész értelmiségünket átható életérzés, hogy kiszabadulhatunk a kultúrpolitika diktatórikus gúzsba kötöttségéből, a szellemi élet ketreceiből.

A Központi Vezetőség október 8-án vitatta meg azt a referátumtervezetet, amely a leghatározottabb cselekvésre ösztönző lépéseket szorgalmazta. Itt azonban olyan kemény összecsapások is lezajlottak, hogy a kongresszus elhalasztásának gondolata is felmerült.

- **Szakszervezetünk V. kongresszusát eredetileg 1956. október 26-27-ére hívták össze. Ez a forradalmi események miatt elmaradt. Milyen változásokat hoztak az október-novemberi események a PSZ központjában? Ezekben milyen szerepet vállalt Ön, aki egyik kulcsszereplője volt ennek az időszaknak?**

- Ekkor a szervezési osztály vezetője voltam. Mindenekelőtt a központban lezajlott eseményekről „mesélhetek”, hiszen a külvilággal minden kapcsolat megszakadt. A válaszaim szükségszerűen személyes hangvételűek, ezért előre is elnézést kérek.

Október 23-án reggel, akik a Gorkij fasor 34. alatti székházunkban (a később szovjet iskolává lett épületben) dolgoztunk – kevés kivételtől eltekintve –, gondolatilag, lelkiileg is azonos hullámhosszon voltunk. A délelőtti órákban elhatároztuk, hogy csatlakozunk a többi szakszervezet tüntető csoportjaihoz. A Lengyel Követség előtt találkoztunk a többiekkel. Hallottuk, hogy az egyetemi ifjúság tüntetési menete már elindult. Hamarosan csatlakoztunk a hatalmas tömeghez. Felejthetetlen percek voltak ezek. Ilyen hangulatban, ilyen felszabadult érzelmi együttlétben még soha nem voltunk emberi sokasággal.

Pillanatok alatt a felvonulók lelkes és feszült hangulatának aktív részeseivé lettünk. Mire a Bem térre értünk, minden zászló közepéről hiányzott a Népköztársaság címere. Ott beláthatatlan tömeg töltötte be a környező utcákat (a Margit híd jó részét is). Az elhangzott be-

szédek, szavak hallgatása a végsőkig feszítette a már túlhevült érzelmeket. A Himnusz és a Szózat éneklése közben jómagam nem voltam képes a könnyeimet visszatartani, a hidegrázás érzését legyűrni. Amikor elhangzott, hogy: menjünk a Parlamenthez, azonnal megfordultunk és özőnlöttünk a Kossuth tér felé. Az Országház erkélyén megjelent Nagy Imre. A köszöntő szót „elvtve” Kedves Elvtársaknak szólította a soha nem látott létszámú tüntetőt. A forró hangulat azonnal lelohadt, és elhangoztak az első kemény beordítások, (nem vagyunk elvtársak), majd végighullámozott a füttyorkán.

Közben elterjedt a hír, hogy a Rádiónál lövöldözés folyik. Elhangzott a felhívás: Irány a Bródy Sándor utca. Innen nincs lehetőségem tudósítani (oda már sokan nem mentünk el). Későn volt: igyekeztünk haza a családunkhoz. (Magam is a három gyermekemhez.)

Azután mégsem volt maradásom otthon. Hazafelé menet láttam, hogy nagy tömeg van a Sztálin-szobor körül. Hatalmas gépek robaja, óriási hangzavar hallatszott. Mondták, döntik a szobrot. Ezt személyes jelenléttel is meg kell élni! Vittem magammal a két gyermekeimet is (9-8 évesek voltak). A legkisebb otthonmaradt édesanyammal, aki kórházban lévő anyjuk helyett őket gondozni jött fel Enyingről. A SZOT-székházból néztük végig a macacsul kitaró munkások és gépek küzdelmét, hogy kb. 1 óra múlva a Felvonulási tér kövezetén heverjen a „nagy Sztálin” monumentális bronzalakja. Hatalmas éljenzés tört fel a téren, de ez már nem „neki” szólt, hanem a ledöntő embereknek.

Hazaérve drága Édesanyám kisírt szemekkel fogadott zokogó kérdéseivel: hogy miért kellett, Fiam, megint odamenned, hát nem gondolod, hogy milyen baj érhet? A „tetejében” még ezt a 2 gyereket is elvitted magaddal. Mi baj lehetne? Legalább részesei lettek egy történelmi élménynek – válaszoltam. Édesanyámnak a további napok sem adtak jobb sorsot. Másnap reggel, és azután is minden nap: hiába próbált visszatartani: én mentem a Gorkij 34-be. (Bennem a kötelesegtudat, benne a féltés ösztöne, érzése volt erősebb mindennél.)

Október 23. és november 4. között csak 2 nap voltam egyedül. Bár a központi apparátusunk szétzilálódott, látogatók rendszeresen jöttek. Valamiféle igazságtevés szándéka vagy egyfajta revansvágy hajtotta egy részüket. (A 49-50-es évek politikai tisztogatásai közben elszenvedett leváltások, kirúgások, elfelejthetetlen konfliktusok okán.) Jellemző esete ennek az egyik volt megyei titkárunkkal való találkozásom. 1949-ben mint ellenséget lökték ki tisztségéből, mert a háború idején „horthysta zászlós volt”. A kádérosztály vezetőjét kereste. Megtudván, hogy „az” 23-a óta a házban nem található, szervusz köszönéssel, nagy indulattal „rám tört”. „Nálad vannak a káderekre nyeltek kulcsai? Ide velük. A káderekanyagokat akarom kiosztani.” Én: „Szerintem azok nem az utcára valók. Nem adom a kulcsokat senkinek.” Ő: „Na, majd meglátjuk!” Én: „Erőnek erejével megpróbálhatod elvenni, de ne légy benne biztos, hogy sikerül.” (Nem olyan régen még szertornász voltam a pápai képzőben.)

Kirohant és társaival együtt lepecsételték a kádérosztály ajtaját. Ezután megalakultak a forradalmi bizottságok. Kiáltványok, „beadványok” születtek (atrocitás azonban nem történt). A vezetés megszerzését sem erőszakkal kívánták elérni. Néhány vezetőtársammal együtt szerencsére ezt sikerült megakadályoznunk. Azt hiszem, első sorban azért, hogy folyamatosan kifejeztük egyetértésünket – azzal, hogy „a szovjetek menjenek haza” – a szakszervezeti munka teljes

tartalmi megváltoztatására vonatkozó követeléseikkel. Mindig mondtuk, mi most is éppen ezen dolgozunk. Közben azzal a problémával foglalkoztunk, hogy a kongresszus elmaradása következtében szakszervezetünknek nincs választott vezetősége (az előbbieket mandátuma lejárt).

Amikor a második szovjet megszállás bekövetkezett, minden vitának vége szakadt. Néhány nap múlva, miközben még földrendezés-szerűen folyt a város szétrombolása és hős fiaink szabadságharca a Birodalom hadseregével, beláttuk, hogy gyakorlati lépéseket kell tenni egy új vezetőség létrehozása érdekében. *Erdei Sándorné*, aki titkárként egyetlen fővezetője volt a szakszervezetnek, lemondási szándékát hangoztatta. Erről mi és a SZOT akkori vezetői is megpróbáltuk lebeszélni. Nem sikerült a marasztalás! Be kellett látnunk, hogy mi – néhány megmaradt osztályvezető – nem alkothatjuk a szakszervezet vezető testületét. E gondunk feloldásában segített *Gáspár Sándor*, a SZOT főtitkára, aki megbízást adott, hogy vezetéssel hozzak létre egy 3 tagú titkárságot. Ennek tagjaira tett javaslatomat, hogy *Szabó István* osztályvezető és *Paál József* budapesti titkár legyenek társaim, jóváhagyva azonnal megbízott a feladattal, hogy szervezzük meg egy ideiglenes elnökség létrejöttét *Lukács Sándor* vezetésével (aki az elmaradt kongresszus egyetlen főtitkárjelöltje volt). Kérdésemre, hogy a mostani körülmények között is vállalná-e a tisztséget, ő igent mondott. Egy feltétele azonban volt: ha egyetértést kap a testület paritásos alapon történő megszervezéséhez (az 1945-ös első elnökség összetételéhez hasonlóan, melynek ő három évig főtitkárhelyettese volt). Megkapta az egyetértést.

November 18-ra együtt volt az ideiglenes elnökség. A testület hosszabb vita után elhatározta: egy programnyilatkozatot jelentet meg, hogy a tagságnak jelezze: a szakszervezet él, újraszerveződik. Ezt 20-án megtárgyalta és elfogadta az elnökség. Együttal kezdeményezte a rádióban való elhangzását is. A felhívást (az adásidő miatt rövidítve, de nem cenzúrázva) az elnökség megbízottjaként én olvastam fel a rádióban.

A dokumentumot 3000 példányban, napokig tartó kézi tekeréssel stencilezve, eljuttattuk az alapszervezeteinkhez. A teljes szöveg közlését lapunk terjedelme nem teszi lehetővé. A jellegzetes részletek tömörített bemutatásával talán sikerül érzékeltetni, mit is akartunk akkor. (Lásd a túldoldalon.)

– A forradalom leverését követő időszak eseményei hogyan zajlottak le szakszervezetünkben? Az 1957 decemberében ülésező V. kongresszus milyen döntéseket hozott?

– November 4-e után már a szakszervezet vezetésének, feladatrendszerének megújításával foglalkoztunk programnyilatkozatunk szellemében.

A december elejére összehívott országos értekezletünk megerősítette a november 20-ai programban foglaltakat. Állást foglalt a jobb és baloldali restaurációs törekvésekkel szemben, és megválasztott egy 21 tagú elnökséget. Ezzel megszűnt a szakszervezet vezetésének ideiglenes jellege. Az általa képviselt politikai, mozgalmi szellem azonban rövidesen érvénytelenné vált, az MSZMP 1956. decemberi határozata ugyanis ellenforradalmának minősítette az októberi eseményeket. Ez az új értékelés aztán determinálta a SZOT januári plénumának állásfoglalását, kiterjedve a szakszervezetek vezetőségeire is.

A belpolitikai helyzet azonban továbbra is a rendkívüli állapot képét mutatta. A megalakult MSZMP-vel szemben utóvédharcok folytak (nőtüntetés, munkástanácsok demonstrációi stb.). Sokan úgy gondolták, hogy teljes visszarendeződés következik hamarosan. Pedig ekkor a politikai szándék még nem ez volt. Magam is tapasztaltam ezt, hiszen a felhívásunk elhangozhatott a rádióban.

Az Ideiglenes Központi Vezetőség megválasztására és a programnyilatkozat megvitatása érdekében összehívtuk a megyei elnököket és megyénként 2-3 küldöttet december 3-ra.

E vezetőségi ülés után megindult a mindennapi, gyakorlati munka.

A fegyveres harcok során kb. 400 budapesti pedagóguscsalád lakását érte jelentős károsodás. Országos méretekben bontakozott ki a segítség. A Békés megyei pedagógusok például már novemberben 200.000,- Ft-ot és több mint 10 tonna élelmiszert küldtek a fővárosi kollégáinknak. Sok vidéki általános iskola küldött természetbeni és

pénzbeli segítyt egy-egy budapesti iskolának. Borsod megye 10, Debrecen 17, Kecskemét 31 ezer forintot juttatott el a szakszervezet segélyezési bizottságához 1957 januárjáig. A külföldi testvérszervezetektől – először Lengyelországból, később a többi szocialista országból, sőt Ausztriából, Svájcól is – érkeztek küldemények.

A hosszú távú feladatok munkálatait is elkezdtek. Bizottságot hoztunk létre a 1948-ban félbeszakadt Egyetemes Nevelésügyi Kongresszus újbóli összehívásának megszervezésére. Beadványaink eredményeképpen a kormány december 28-ai határozata szerint a pedagógusok visszakapták a vasúti kedvezményüket. Elkészítettük a programban megjelölt béremelésre vonatkozó tervezetünket. Újra életre hívtuk az Eötvös Alapot (1950-ben szüntették meg). Hozzákezdünk az Eötvös Alap volt ingatlanainak – a régi pedagógusüdlőknek, kollégiumoknak – a visszaszerzéséhez. A kecskeméti egykori pedagógus-árvaház épületét azonnal visszakaptuk.

Eközben azonban az októberi események politikai minősítése egyre inkább „ellenforradalmivá” vált. Megkezdődött a retorziók folyamata is. Nálunk elsőként a szervezési osztály vezetői posztjáról való leváltásom történt meg. (Ennek indoka a rádióban beolvasott program első bekezdése volt.)

A következő leváltott Szabó Pista osztályvezető barátom volt: aki egy munkatársi értekezleten nem elvtársaknak, hanem kartársaknak szólította a résztvevőket.

Harmadikként – de jóval később – Lukács Sándor következett: miután Varsóból, majd Párizsból jelzések jöttek az MSZMP KB-hoz, hogy az ottani oktatásügyi konferenciákon (FISE) még mindig a forradalmi magyar ifjúság dicsőségét hirdeti (április, június). Őt leváltották főtitkári tiszteiből és kizárták a pártból.

Jómagam tudomásul vettem a leváltás tényét. Egy kérésem volt a főtitkárhoz: minden más feladattól mentesítsen annak érdekében, hogy elutazhassak minden helyre, ahonnan jelzés érkezik vidéki tisztségviselőinket ért retorziókról (előzetes letartóztatás, fegyelmi, leváltás stb.).

Egyik legfontosabb feladatunk volt ekkor, hogy a büntetlenül bűnbakká vált tisztségviselőinket „mindenáron” kimentsük az újra-egyre dogmatikusabbá váló helyi hatalmasságok csapdáiból. Ezek nagy része a legszélsőségesebb hatalmi mániákus volt, akik a diktatúra hétköznapi gyakorlásában Rákosi legjobb tanítványai voltak (nem ismertek se istent, se embert). Október 23-án persze „csapot-papot” itt hagyván átszaladtak Szlovákiába vagy máshová. November 4. után aztán sürgősen visszajöttek, hogy a szovet hadsereg árnyékában (védőszárnyai alatt) visszarágadják a lovak közé dobott gyepőt, s örült dühvel lecsapjanak mindenkire, akik valamilyen ürüggyel ki lehetett kiáltani ellenforradalmárnak (mint a mi programnyilatkozatunk terjesztőit, a nemzeti bizottságokba elnökké megválasztott kollégáinkat). A „bűnük” azonban csak annyi volt, hogy felolvastak egy „felülről” jött nyilatkozatot, vagy – mások – igyekeztek megmenteni a téesz vagyontát a széthordás szándékától.

A sok-sok mentőakciós eset közül lássunk egy tipikus történetet! A győri „Nemzeti Tanács” tagjává választották megyei titkárunkat (a sajnos már régóta néhai *Hetyési Sándort*), ő sem csinált semmit, csak többször felszólt az üléseken. Telefonálja a munkatársa, hogy L. Elvtárs, a PB első titkára visszatért Pozsonyból és vezényli a Nemzeti Tanács tagjai elleni retorziós akciót. Kiadta a parancsot a mi Sándorunk kirúgására, amit a szakszervezetek megyei tanácsának vezetője nem hajtott végre. Ezért a PB-titkár egy vaskos dosszié tartalma alapján Hetyési Sándor letartóztatására készült.

Azonnal: irány Győr. Két napon át audienciára várva a pártbizottságon, csak a titkárnőnek jelezhettem, hogy a szakszervezet küldöttéként a páncélszekrénybe rejtett feljelentési anyag tartalmát szeretném megismerni. Az elutasítás egyértelműen hangzott: „Nem, Juhász elvtárs, menjen haza.” Ehelyett felhívtam *Voksán Józsefet*, aki akkor az MSZMP központjában az oktatásügyekkel foglalkozó osztály munkatársa volt. „56” októberé előtt a Művelődési Minisztériumban dolgozott, ott ismerkedtünk meg. Korábban, a vallásszabadságot és a hittanbeírás szabályait sárba tipró, diktatórikus helyi vezetők durva fellépései ellen, kollégáinkat és a szülők érdekeit megvédendő, a minisztérium és szakszervezetünk munkatársaiból szervezett közös brigádokkal jártuk az országot. Az eközben kialakult baráti viszonyunk alapján született az a mentőgondolat, hogy kérjem

Őt: szerezzon egy megbízó levelet, legalább 3 osztályvezető pecsétjével ellátva, és siessen segítségemre feladatom megoldásában.

Azonnal Győrbe utazott, majd a papírját felmutatva megtörtént a varázslat. A rezidencia, de a páncélszekrény ajtaja is kinyílt. (A továbbiak részletezése nélkül: sikerült megmenteni megyei titkárunkat a legrosszabbtól.) Amitől sajnos senkinek sem sikerült megmentenie kettőnk barátját, *Tihanyi Árpád* kollégánkat, aki a hírhedt sortűz délutánján – Mosonmagyaróváron – megpróbálta lebeszélni a tömeget a lincselésről. Ezt uszító beszédnek minősítve elítélték és kivégezték. (85 éves lenne most.)

1957 márciusában a saját szakszervezetünk központi vezetősége is elutasítja a novemberi dokumentumot. Elfogadva az ellenforradalmi minősítést, felszólítja a tagságot, hogy határolódjon el a szocializmussal szembeni megnyilvánulásuktól.

A politikai visszarendeződés tehát újra kijelölte a szakszervezetek elsődleges feladatait a politikai nevelő szerepben.

Szerencsénkre azonban ezekben a hónapokban további érdekvédelmi eredményeink is napvilágot láttak. Így áprilisban 18%-kal

felemelték az oktatási dolgozók bérét, és rendre teljesültek korábbi követeléseink is.

Ugyanakkor elkészült a terv a pedagógusok között végzendő politikai nevelőmunka feladataira. 1957 őszén újra kezdődik az elmaradt V. kongresszus előkészítése, majd decemberben összeült a kongresszus.

Ezt megelőzve a SZOT titkársága felfüggesztette állásából Lukács Sándor főtitkár. Már senki nem emelt szót a szakszervezet életébe történt antidemokratikus beavatkozás ellen. A kongresszus pedig megerősítette elkötelezettségét a Párt politikája mellett. Megválasztotta titkárrá Péter Ernőt, aki később mint főtitkár haláláig (1973) töltötte be a tisztséget.

E szakszervezeti élettörténetnek az akkori vezető munkatársak közül rajtam kívül már csak egy-két élő tanúja van: így a kilencvenéves Paál József barátom. Sorsom ajándékának érzem és örülök, hogy mostani vezetőink kívánsága szerint visszaemlékezéseimmel én még eleget tehettem e szakszervezeti feladatunknak. Jó érzés, hogy mindent átélhettem, s főleg, hogy nem tétlenül.

Óvónők, tanítók, tanárok! Magyar oktatásügyi dolgozók!

A Pedagógusok Szakszervezetének újjáalakult Elnöksége az 1945-48-as évek hagyományának megfelelően újból életre hívja a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetét. Nagyszerű forradalmunk lehetővé tette, hogy nevében, célkitűzéseiben, munkájában újból szabad és magyar legyen a pedagógusok érdekvédelmi szervezete. Büszkéek vagyunk forradalmi ifjúságunkra: a szülőkkel együtt gyászoljuk az elesett hősokeket, s együtt érző szeretettel támogatjuk ifjúságunkat abban, hogy a nagy áldozatok után minden korlátozás nélkül velünk együtt visszatérhessenek a békés munkához és tanuláshoz.

Szabad szakszervezetünk minden politikai párttól és a kormányzattól független szabad szervezet. Egyedül és kizárólag a magyar köznevelésügy dolgozói és a közoktatásügy érdekeiért kíván harcolni, mint ahogy ez volt a szakszervezet célkitűzése 1948-ig is.

Ekkor azonban megfosztották szabadságától, a „transzmisszió” jelszavával a dogmatikus pártvezetés irányította közoktatási politika végrehajtó szervévé tették.

A győztes forradalom eredményeként most újjászületik szakszervezetünk is. A jelen nehéz napjaiban is, de a jövőben is mindig állást akarunk foglalni a magyar nevelésügy és mindenekelőtt a magyar pedagógusok minden kérdésében. Az újjáalakult Elnökség a magyar közoktatásügy demokratizálására, a pedagógusok legfőbb követeléseinek megoldására az alábbi programtervezetet dolgozta ki:

- Fel kell számolni az iskola munkájában az utóbbi években ráerőszakolt dogmatizmust és formalizmust. Fel kell szabadítani a gúzsba kötött nevelőt, és biztosítani kell a pedagógus alkotó munkájának szabadságát.
- A magyar pedagógusok alkotó kezdeményezéseire építve, figyelembe véve minden ország pedagógiai eredményeit, létre kell hozni a magyar nemzeti hagyományokon alapuló oktatásügyi reformot.
- Meg kell teremteni az egységes oktatásügyi rendszert. Minden oktatásügyi intézmény az Oktatásügyi Minisztérium felügyelete alá tartozzék, beleértve az iparitanuló-iskolákat is.
- Anyagiilag és erkölcsileg rehabilitálni kell a vezetői és nevelői beosztásból jogtalanul eltávolított pedagógusokat. A szakszervezet fenntartja magának azt a jogot, hogy a jövőben minden oktatásügyi dolgozó kinevezése, alkalmazása a szakszervezet egyetértésével történjék.

A pedagógusok anyagi és társadalmi megbecsüléséért síkra szállva álláspontunk a következő:

- Biztosítani kell a pedagógusok szabad munkavállalásának jogát. A pedagógusok megítélésének egyetlen alapja oktató-nevelő munkájuk legyen.
- A 10-15%-os béremelést – a pedagógusstátusz sajátosságainak figyelembevételével – 1957. január 1-i hatállyal az oktatásügyi dolgozókra is terjesszék ki. Az egységes pedagógusfizetési rendszer megteremtését feltétlenül szükségesnek tartjuk. E rendszernek – a helyes arányok megteremtésével – ki kell terjednie az óvodáktól az egyetemekig valamennyi oktatásügyi dolgozóra. A felemelt fizetések arányában szabályozni kell a különmunkadíjak összegét is (túlórák, osztályfőnöki díjak stb.).
- Meg kell valósítani a külön pedagógusnyugdíj-rendszert és ezt követően szabályozni a nyugdíjazás módját. Vissza kell adni a törvénytelenül megvont és csökkentett nyugdíjakat, ezek összegéhez hozzá kell adni az azóta történt emeléseket is.
- A pedagógusok túrhelytelen lakáshelyzetének enyhítése érdekében az átadásra kerülő lakásokból rendeletileg meghatározandó mennyiséget pedagógusnak utaljanak ki, és a jövőben minden új iskolához megfelelő számú pedagóguslakás is épüljön.
- A pedagógusmunka sajátosságaira való tekintettel 1957. január 1-től vissza kell adni a pedagógusoknak az 50%-os vasúti kedvezményt.

A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete ezen követelések megvalósításáért harcra hív minden oktatásügyi dolgozót.

Bizunk abban, hogy követeléseinket a forradalmi magyar munkásosztállyal és az egész dolgozó néppel szövetségben valóra válthatjuk. A magyar pedagógusok teljes szívvel és lélekkel szolgálni kívánják népünk igaz ügyét, és teljes odaadással részt kívánnak venni a szabad, független, demokratikus és szocialista magyar haza építésében.

Budapest, 1956. november 20.

Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete
Ideiglenes Elnöksége

A PEDAGÓGUSOK ÉS A SZÁMÍTÓGÉP

Lapunk előző számában a felmérőlapal együtt adtuk közre a Széchenyi Terv Információs Társadalom- és Gazdaságfejlesztési Programja keretében meghirdetett számítógép-pályázatot, amely szerint a közoktatásban dolgozó pedagógusok otthoni számítógép-használatra, internet-hozzáférés támogatására nyújthatják be igényüket. A pályázat megkülönböztető feltétele azonban sokakat megdöbbentett. A pedagógusnak ugyanis – szemben a köztisztviselővel, aki szintén hozzájuthat számítógéphez – munkáltatói (fenntartói) pénzeket is kell „szerezni” ahhoz, hogy pályázhasson. Tehát nem elég vállalnia:

- **a számítástechnikában kezdő pedagógusnak** a távoktatási programban való részvételt, a vizsgák finanszírozását és sikeres letételét;

- **az informatikában jártas pedagógusnak** – amennyiben már van ECDL- vagy OKJ-vizsgálata, illetve informatikai felsőfokú végzettsége – öt iskolai feladat közül egynek folyamatos ellátását.

Az is szükséges, hogy a közoktatási intézmény vagy a fenntartója a számítógép beszerzési árából önrészt vállaljon. Annak 25%-át (62.500 forintot) vagy 50 %-át (125.000 forintot). Ezek után nem lehet véletlen, hogy nap nap után elégedetlen visszajelzéseket kapunk a pályázat fogadtatásáról.

Ismerve a közoktatási intézmények fillérre kiszámított költségvetését, és az iskolafenntartó önkormányzatok döntő többségének szűkös anyagi lehetőségeit, jogosak a kételyek. **Elsősorban kistéleplésekről kaptunk olyan keserű jelzéseket, hogy hiába szeretnének, pénz hiányában nem tudnak pályázni.** Csak példaként néhányat sorolunk azok közül, amelyek ilyen helyzetben vannak: Rakaca, Szegvár, Tarnaörs, Hortobágy, Nyírtura, Köszezszerdahely, Lajoskomárom. De nagyvárásokból pl. Egerből, Zalaegerszegről is jeleztek ilyen problémákat. Nem vigasztalhatjuk őket azzal, hogy Százhalombattán vagy a főváros néhány kerületében százas nagyságrendben pályázhatnak pedagógusok. Ám nem biztos, hogy eredménnyel, hiszen a pályázat kiírása szerint az elbírálásnál előnyt élveznek azok, akiknek intézménye vagy fenntartója a nagyobb összegű támogatást vállalja. Így esetleg hiába ad Kőbánya önkormányzata 200 pedagógusnak lehetőséget, ha csak a 25%-os önrészt vállalja. Talán az informatika szakos tanárok pályázati előnye (a kiírás őket is a preferáltak közé sorolja) – különösen, ha általános iskolában tanítanak – ellensúlyozza a kisebb önkormányzati összeg hátrányát, s így régebbi számítógépeiket korszerűbbre cserélhetik. A

feladat pedig, amit ezért vállalniuk kell, nem lesz új, hiszen eddig is ők végezték a pályázatban megjelölt feladatokat. **A számítógépet ugyan csak hároméves használatra kapja a pedagógus, ám ez gyakorlatilag tulajdont jelent, hiszen a gép ennyi idő alatt nullára amortizálódik,** és ezt követően már mint értéktelen tárgyat tarthatja tulajdonában. Ezzel a „trükkkel” viszont nem kell megfizetni az ajándéktárgy utáni adót.

Mások szemében persze irigylésre méltó helyzetben vannak a pedagógusok. Most kaptak kiemelt bérfejlesztést, és megint a preferáltak között vannak – mondják. Hiszen más közalkalmazott: a könyvtáros, a muzeológus, a rendőr, az egészségügyi szakalkalmazott stb. nem pályázhat. Kopogtatnak is szép számban az informatikai kormánybiztosság ajtaján, hogy ők legyenek a következők.

Minden nehézség, minden probléma ellenére **a közoktatási intézmények vezetőit, az iskolákat fenntartó önkormányzatokat mégis arra biztatjuk, hogy – minden lehetőséget felhasználva – segítsék pályázati részvételhez jutni a pedagógusokat.** Ezzel támogatják őket is, ám mindenekelőtt a közoktatási intézményben folyó oktató-nevelőmunka minőségének fejlesztéséhez járulnak hozzá. A pályázó pedagógusok ugyanis nemcsak számítógépet kapnak, hanem megfelelő vizsgával is alátámasztott ismeretekhez jutnak, melyeket mindennapi munkájukban hasznosítanak.

A PSZ területi és helyi tisztségviselőit pedig arra kérjük, hogy az illetékes önkormányzatokkal, intézményvezetőkkel mielőbb vegyék fel e tárgyban a kapcsolatot. Közösen próbálják megkeresni a lehetőségeket, melyek minél több pedagógus számára megteremtik a pályázathoz szükséges feltételeket. **Minthogy a PSZ közbenjárására a munkáltatót vagy a fenntartót terhelő fizetési kötelezettség csak a jövő évi költségvetésben jelentkezik, ez minden bizonnyal növeli a döntések mozgásterét.**

Az akcióhoz kapcsolódva a PSZ Országos Irodája többféle segítséget is szervez. Ezek egy részéről lapunk előző számában a pályázat ismertetéséhez kapcsolódva már szóltunk. Ezúttal a **MATÁV ISDN-akciójáról** adunk tájékoztatást. Lapunk betétjeként nemcsak a tájékoztató levelet közöljük, hanem a megrendeléshez szükséges nyomtatványokat is. **A pedagógusok számára rendkívül kedvező akció azonban csak rövid ideig, 2001. november 4-ig tart.** Reméljük, hogy ennek ellenére sokan élnek a kedvező lehetőséggel.

NYUGDÍJAS-TANÁCSKOZÁS BALATONFÖLDVÁRON

A *PSZ Országos Nyugdíjasválasztmánya* szeptember 14-15-én tartotta Balatonföldváron a már hagyományossá vált éves továbbképző tanácskozását.

Az összejövetelen *Borbáth Gábor* főtítkárnak megnyitó előadásában beszámolt a választmánynak a titkárság erőfeszítéseiről a szakszervezeti vagyon lehetséges megőrzése érdekében. Örömmel közölte, hogy a Városligeti fasori székház véglegesen a PSZ tulajdonába került 85%-os mértékben. A 15%-os vagyonrész a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetét illeti.

A továbbiakban hangsúlyozta, hogy az ismeretes és nagy megdöbbenést keltő szeptember 11-i terrorcselekmények arra indítanak mindannyiunkat, hogy az egész nemzetnek együtt kell küzdenie az élet megőrzése érdekében. Ébresszük rá kollégáinkat, hogy ebben nagy szerepe van a szakszervezet égisze alatt kibontakozó összefogásnak és támogatásnak.

Előadását folytatva a főtítkárnak megjegyezte, hogy a honi általános szakszervezeti mozgalom nem nagyon büszkélkedhet ugyan kiemelkedő eredményekkel, ennek ellenére a PSZ az utolsó három évben mindig ki tudott harcolni az ágazat számára kisebb-nagyobb béremelést.

Végül kiemelte: a nyugdíjasok érdekérvényesítése szempontjából rendkívül fontos tény, hogy a SZEF tagszervezete vagyunk, hiszen csak ezen a szinten lehet hatékonyan fellépni az érdekünkben. A SZEF törekvése az, hogy ha az infláció magasabbra szökik, akkor a kormány azonnal kövesse azt a nyugdíjak kompenzálásában is,

valamint a nyugdíjmelést a mindenkori bértárcsázás mértékéhez igazítsa.

Dr. Czerván Mártonné, az MSZOSZ Nyugdíjasválasztmányának elnöke a program során ismertette a vezetésével működő testület összetételét és együttműködésüket a Nyugdíjasok Országos Képviselőivel, amelynek alapítói voltak, valamint a Nyugdíjasok Országos Szövetségével. Majd egyéb témákról szólt.

Horváth Erzsébet, a PSZ tb-szakreferense tájékoztatta a megjelenteket az idősgondozásról és az új nyugdíjtörvényt előrelépő sajtóvisszhangról.

A törvényjavaslat megjelenésekor a szakszervezeteknek és a nyugdíjas szervezeteknek alaposan meg kell vitatniuk ezt, és véleményükkel, javaslataikkal befolyásolniuk kell a törvény végleges szövegét.

A következő napon, szombaton a klubélet volt a téma: *Bartus Tibor* a mátrafüredi, *Ferencz Tiborné* a szolnoki, *Földi Vilmos* pedig több Csongrád megyei nyugdíjasklub tevékenységét mutatta be. Ezeknek a rendkívül gazdag és színes működéséről tanúskodó beszámolókat követően sok hasznos tapasztalatot feltáró eszmecsere alakult ki.

A résztvevők záró gondolatként megfogalmazták, hogy ebben a tanévben a választmány munkájának középpontjába állítja az újonnan nyugdíjba vonuló kollégáink fokozott bevonását a területi nyugdíjastagozatok, -klubok munkájába.

Rágyanszky Györgyné

Az afgán menekültekért

Naponta megrendülten olvassuk, halljuk a médiumokban, hogy az Oszama bin Laden terrorszervezetének uralma alatt sínylődő Afganisztánból gyermekek, nők, férfiak milliói menekülnek Pakisztánba és más országokba az otthoni embertelenség, éhínség, valamint a fenyegető háborús helyzet miatt. A véten áldozatok megsegítésére egyre szélesebb méretű karitatív mozgalom bontakozik ki világszerte, így hazánkban is. Ennek megnyilvánulásaként az *Eurocaritas Társadalmilag Elésettek Támogató Kiemelten Közhasznú Társaság* kezdeményezte „Határtalan Szeretet” elnevezéssel az afgán menekülttáborok élelmészeti társadalmi mértékű anyagi támogatását.

A kht. ügyvezetője, *Kozenkay Jenő* felhívásban fogalmazta meg a humanitárius mozgalom célját, indokait és a segítségnyújtás konkrét módját, illetőleg lebonyolítását. E felhívást – levél kíséretében – megküldte az ország valamennyi általános és középiskolája vezetőjének, hatékony közreműködésüket kérve, hogy a pedagógusok, tanulók és révükön a szülők részt vegyenek az anyagi segítségnyújtásban.

A további tájékozódást megkönnyítendő, közöljük a szükséges adatokat: *Eurocaritas Kht. 1152 Bp., Rákos út 103. e-mail: help@eurocaritas.hu. Tel./fax: 06/1 306-0287*

A program kizárólagos OTP-számlaszáma: **Eurocaritas Kht. 11715007-20420307**. Erre a számmra bármely OTP-fiókban be lehet fizetni névvel vagy név nélkül.

Tevékenységükről a kht. folyamatos tájékoztatást nyújt a www.eurocaritas.hu weblapján.

Egy hangverseny beharangozása

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország szegény megyéi közé tartozik. Sok a munkanélküli, nehézségekkel küzdenek a kistelepülések, és újra meg újra a pusztító árvíz is sújtja őket. Mégis... Ebben a megyében példamutatóan törődnek a művelődéssel. Csak egy saját házunk tájáról vett példa: itt a legnagyobb szakszervezetünk kórusainak a száma.

Érthető tehát, hogy a Tiszavasvári Város Önkormányzata vállalta – a városi vegyeskarral és Pedagóguskórusok Országos Társaságával karöltve – 2001. november 3-án a **millenniumi hangverseny** megrendezését. Az ország minden részéből érkező 26 pedagógus énekkar mintegy 1200 dalosának a részvételével. A szombat, 16 órakor kezdődő hangverseny négy helyszínen folyik: a Városi Művelődési Központban, a Vasvári Pál Szak-középiskola aulájában, a római katolikus templomban és a református templomban. Az egyes kórusok műsora együttesen változatos válogatást nyújt a klasszikus és mai, nemzetközi és hazai kórusirodalomból, beleértve az egyházi műveket is. A kórusok tagjai egyszerre énekelnek – önként, a közös éneklés szeretetétől vezérelve – a maguk öröme és a várhatóan nagyszámú közönség gyönyörére.

A hangverseny jelentőségét jelzi, hogy a védnökök közt ott vannak kulturális életünk, országunk és a megye képviselői. A rendezvényt számos intézmény támogatja anyagilag.

A kórustalálkozót hagyományosan közös éneklés, vacsora és baráti eszmecsere zárja.

A bizonytalanságos élményt nyújtó ünnepi rendezvényről novemberi lapszámunkban közlünk részletes beszámolót.

A Magyar Iparszövetség Oktatási Központjáról

Most, amikor a felnőttképzési törvény készülöben van, érdemes – egy tanév eleji sajtótájékoztató alapján – néhány szót szólni a Magyar Iparszövetség Oktatási Központjáról, amely a jogelőd intézmény tevékenységével együtt több mint húsz éve áll a magyar felnőttképzés szolgálatában.

Az egész életen át tartó, munka melletti tanulási igényt kívánja kielégíteni a központ. Jelenleg több mint száz szakmában rendelkezik a szükséges jogszabályi, személyi és tárgyi feltételekkel. A felnőttképzés általában délutáni, munka utáni tanulást jelentett. A központ alapítványa, mely 1992-ben alakult, hozta létre az első, majd további nappali tagozatos iskolákat.

A mostanság jelentkező igény hatására ezeket az iskolákat közös igazgatással működtetik; összefoglaló nevük: Magyar Iparszövetség Oktatási Központ József Nádor Szakképző Iskola, igazgatónöje *Szabó Balászné dr.* Az oktatási központ címe: 1139 Bp., Hajdú u. 18-24.

A Mentor

októberi száma – oktatási, egészség- és életmódmagazin voltának megfelelően – ismét sok-sok olvasnivalót kínál, szorosan lépést tartva napjaink eseményeivel, gondjaival és örömeivel. Csak néhány példa! Az oktatás-nevelés területéről ezúttal a minőségbiztosítás és értékelés kérdéskörével foglalkozik. A Kortárs műhelyben a *Göncz Árpáddal* készített interjú közli, az Elhivatottak rovat pedig a népművészet két „nagy-mesteréről” szól, a *Birinyi* testvérpárról. A többi ismerős terület is rendre megtalálható benne.

A tankönyvkritikai melléklet, a *Támpont* pedig megkezdte az egyes tantárgyak iskolai könyveinek csoportos taglalását: e számban a földrajzét.

Nem lapzársi udvariasságból, hanem őszinte meggyőződéssel állítjuk, hogy a Mentor a szinte már elviselhetetlen folyóirat-tömegből azok közé tartozik, amelyek pedagógusoknak és szülőknek egyaránt sokat adnak, és hézagpótló léte nélkül szegényebbek lennének. Olvassuk, népszerűsítsük, rendeljük meg a Mentort! Előfizetés egy évre 1500.-, fél évre 750 Ft. Legcélravezetőbb a szerkesztőség címén (1068 Bp., Városligeti fasor 10.), vagy telefonon/faxon (352-7108) megrendelni.

HÍREK

Részvétávirat Bizonyára számos kollégája és sok-sok tanítványa olvasta fájdalommal, hogy **dr. Illyés Sándor**, a hazai és nemzetközi gyógy-pedagógia és pszichológia kiemelkedő személyisége, oktató-kutató professzor, az Országos Köznevelési Tanács elnöke, türelemmel viselt súlyos betegség után, október 3-án elhunyt. Szakszervezetünk tagságának nevében mély részvétünket fejezzük ki népes gyászoló családjának és az őt saját halottjuknak tekintő intézményeknek.

• **Elismerés.** A PSZ Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Alapszervezeteinek Szövetsége *Fekete Sándor* tisztaszafirei igazgatónak, aki negyven éve tagja szakszervezetünknek és harminchárom éve intézményvezető, példamutató munkásságáért az *Eötvös József-emlékérem arany fokozatát* adományozta.

• **Sajtófigyelő.** Lapunk e számában – anyagtorlódás miatt – a szokásos lapszemle helyett csak röviden utalunk a fővárosi és vidéki újságokban megjelent, rólunk szóló néhány cikkre. A titkárság szeptember 12-i sajtótájékoztatója nyomán több napilap foglalkozott a Széchenyi-terv keretében a pedagógusoknak is meghirdetett számítógépes programmal (l. erről kritikusi hangvételű cikkünket a 10. oldalon). A Metro szeptember 13-i számában a tanári pálya elnöiesedéséről, a Népszabadság pedig október 13-án a pedagógusok körében tapasztalható pályaelhagyásról írt. Több vidéki lap, így a Csongrád megyei Dél-Magyarország (szept. 14-én), a Komárom-Esztergom megyei 24 Óra (szept. 22-én), valamint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Néplap (okt. 3-án) a szeptemberi béremeléssel kapcsolatos problémákról szolt.

• **A hazai cigányság érdekében.** Az „Eötvös József” Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság alapító nyilatkozata értelmében következetesen törekszik arra, hogy az óvoda, iskola, média, színház területén a személyi feltételeket – tehetséggondozás, képzés, továbbképzés – megteremtse. Ezt a célkitűzést szolgálja a többi közt a különféle kulturális tanfolyamok megszervezésével (filmkészítés, műsorvezetés, színészképzés), részben bentlakásos formában. Munkásságának szerves része tanácskozások rendezése, az Újpesti Roma Kisebbségi Önkormányzattal összefogva. Szívesen vállal szerepet roma képzőművészek műveinek a bemutatásában is. A társaság központi címe: 1045 Bp., Tél u. 64. Telefon: 370-7614.

• **Óvodásoknak, iskolásoknak.** A Magyar Drámapedagógiai Társaság kiadásában most jelent meg a *Drámajátékok óvodásoknak* című kiadvány. Bevezetőjében *Szaunder Erik* értekezik a drámatanítás lehetőségeiről az óvodában. Majd riportok olvashatók, ezeket követően több szerző tollából drámafoglalkozásokat találnak az érdeklődők, valamennyi a kisgyerekek érdeklődéséhez igazodik. A Drámapedagógiai Magazin 2001. évi különszámaként pedig *A repülő hajó* címmel egyetemi és főiskolai hallgatók munkáiból válogat *Gabnai Katalin*. Mind-egyik egy-egy hazai vagy külföldi mese színpadi feldolgozása. Bővebb felvilágosítással a Marczibányi Téri Művelődési Központ szolgál (1022 Bp., Marczibányi tér 5/a.; tel./fax: 315-1215).

• **Régi kövek között.** A Magyar Nemzeti Múzeum Lapidárium Kézőzőja immár harmadik évadjában jár, várva vendégeit. November 19-én hat órakor *Illyés Kinga*, az ismert színésznő „Az élet kenyere/Árpád-házi Szent Erzsébet” című pódiumjátékában gyönyörködhetnek az érdeklődők. Belépő: 500 Ft.

A PSZ ORSZÁGOS NÉPI KEZDEMÉNYEZÉSE

A Pedagógusok Szakszervezete Országos Vezetősége 2001. október 15-i ülésén, értékelve a kialakult helyzetet és a PSZ tagságának, helyi, területi szervezeteinek kezdeményezéseit, olyan országos aláírásgyűjtő akció indításáról döntött, amely **országos népi kezdeményezésként értékelhető.**

A PSZ a Szakszervezetek Együttműködési Fórumának tagszervezeteivel együtt próbálta meggyőzni a kormányt, hogy a közalkalmazotti illetményrendszer belső feszültségeinek oldására jelentős lépéseket tegyen, az immár 50.000 forintos minimálbér figyelembevételével. A kormány ugyan a 2000. decemberi akciónk hatására az egyösszegű keresetkiegészítés utólagos kifizetésével korrigálta a 2000. évi magasabb inflációt, illetve a 2001. évre is ezt kívánja tenni azoknak a közalkalmazottaknak esetében, akik idén csak 8,75%-os táblaemelést kaptak. Ám a kiegészítések bérrendszerbe való beépítésére nem tesz lépéseket, és a magasabb minimálbér miatt kialakult, egyre nagyobb feszültséget okozó bértorlódást, a kvalifikált közalkalmazottak béreinek relatív leértékelődését sem akarja orvosolni. Ezért a Pedagógusok Szakszervezete olyan országos aláírásgyűjtő akciót szervez, amellyel kötelezi az Országgyűlést arra, hogy e kérdéskört megtárgyalja.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 28/D. §-a szerint **országos népi kezdeményezést legalább 50.000 választópolgár nyújthat be, amely arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az köteles megtárgyalni.** Ez mind hatását, mind a közvélemény formálását tekintve sokkal jelentősebb lehet, mint akármilyen korábbi, a jogi előírásoknak nem megfelelő aláírásgyűjtési akció. Az országos megmozdulás alkalmas a közsféra szakszervezeteinek összefogására, együttes fellépésére is. Ezért a PSZ felhívását eljuttatja valamennyi érintett érdekvédelmi szervezethez.

Akciókkal egyúttal a hazai demokrácia működőképességét, valós értékét is próbára tesszük, teszteljük.

Az országos népi kezdeményezés feltételeit az Alkotmány, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény, valamint a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény szabályozza.

Ezek szerint

- az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt az Országos Választási Bizottsághoz (OVB) hitelesítésre kell benyújtani;
- a kezdeményezést benyújtó 50 ezer választópolgár aláírását, a hitelesítést követően két hónapig lehet gyűjteni;
- a kezdeményezés támogatására csak a hitelesített mintapéldánnyal megegyező aláírásgyűjtő íveken lehet aláírást gyűjteni;
- valamennyi aláírásgyűjtő ívet a népszavazásra javasolt kérdéssel kell kezdeni. Az aláírásoknak a kérdéssel azonos oldalon kell szerepelniük;
- az aláírásgyűjtő íveken a saját kezű aláírás mellett – az aláírás hitelességének ellenőrzése céljából – fel kell tüntetni a kezdeményező olvasható családi és utónevét, lakcímét, valamint személyi azonosítóját.

A PSZ titkársága 2001. október 17-én az Országos Választási Bizottsághoz hitelesítésre a következő szövegű aláírásgyűjtő ívet nyújtotta be:

„A Magyar Köztársaság Alkotmányának 28/D. §-a alapján alulírottak kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés tüzze napirendjére és tárgyalja meg azt a közalkalmazotti előmeneteli rendszert, amely igazodik a minimálbérhez, és biztosítja az Alkotmány 70/B. § (3) bekezdésében megfogalmazott, a végzett munka mennyiségével és minőségével arányos jövedelemhez való jog érvényesülését.”

Az aláírásgyűjtő akció a hitelesítést követően, várhatóan november közepén indulhat. Ekkor a Pedagógusok Lapja betétjeként, illetve a PSZ területi szervezeteinek közreműködésével juttatjuk el a felhívásunkat, valamint az OVB által hitelesített aláírásgyűjtő lapot a nevelési-oktatási intézményekhez, illetve a csatlakozó közalkalmazotti szakszervezetekhez.

Természetesen az internet (www.pedagogusok.hu) segítségével, letölthető formában is közzétesszük a felhívást és a felhasználandó aláírásgyűjtő ívet. Arra kérjük kollégáinkat, minden közalkalmazottat, elsősorban a PSZ tisztségviselőit, hogy körültekintően készítsék elő és szervezzék meg az aláírásgyűjtő akciót úgy, hogy az a téli szünetig befejeződjék, és az eredeti aláírásgyűjtő ívek legkésőbb **2001. december 31-ig** megérkezzenek a PSZ Országos Irodájához (1068 Bp., Városligeti fasor 10.).

Biztosak vagyunk abban, hogy az oktatásügyi dolgozók és a többi közalkalmazott segítő közreműködésével ötvenezernél jóval több aláírás bizonyítja majd, hogy az akció valóban országos népi kezdeményezésként értékelhető.